

สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี : กรณีศึกษา
สำนักเรียนวัดชูจิตธรรมาราม พระอารามหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
The States of An Educational Administration of Phrapariyattidhamma,
Pali Division : Case Study Watchujitdhammaram, Royal Temple,
Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province

สายัณห์ วงศ์สุรินทร์

Sayan Wongsurin

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170

Learning Area of Foreign Languages, Mahavajiralongkorn Buddhist College,

Phra Nakhon Sri Ayutthaya 13170 Thailand

*Corresponding author E-mail: sa-2520@hotmail.com

(Received: May 7, 2018 ;Revised : July 6, 2018 ; Accepted : July 10, 2018)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของสำนักเรียนวัดชูจิตธรรมาราม พระอารามหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อสภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของสำนักเรียนวัดชูจิตธรรมาราม พระอารามหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ชั้นประโยค 1-2 ถึงชั้นประโยค 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 214 รูป ผู้วิจัยใช้กลุ่มประชากรเป็นหน่วยในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test Independent) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของสำนักเรียนวัดชูจิตธรรมาราม พระอารามหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1. ด้านการวัดผลและประเมินผล 2. ด้านผู้สอน 3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 4. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน 5. ด้านสื่อการเรียนการสอน และ 2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อสภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของสำนักเรียนวัดชูจิตธรรมาราม พระอารามหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนจำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางบาลี มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : สภาพการจัดการศึกษา, พระปริยัติธรรม, แผนกบาลี, วัดชูจิตธรรมาราม

Abstract

The objectives of this research were; 1) to study the states of an educational administration of Prapariyattidhamma, Pali Division of Watchujitdhamaram, Royal temple, Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province, and; 2) to compare the students' opinions to the states of an educational administration of Prapariyattidhamma, Pali Division of Watchujitdhamaram, Royal temple, Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province, classified by personal factors. The research population consisted of 214 students who were studying in Prapariyattidhamma, Pali Division in the 1-2 Pali level to 6 Pali level in the second semester of academic year 2017. Researchers used the population as a unit of study. The tool was a set of five-rating scale questionnaire with the reliability level of 0.82. The statistic analyzed the data with Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test Independent, F-test and One - Way Analysis of Variance : ANOVA.

The results of research were concluded as follows :

1. The students' opinions to the states of an educational administration of Prapariyattidhamma, Pali Division of Watchujitdhamaram, Royal temple, Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province. All of 5 aspects were overall at a high level ($\mu = 3.72$). All the levels were also found that there were arranged from the most to the least as follow : 1. The measurement and evaluation, 2. Instructor, 3. Learning and teaching activities, 4. Curriculum, and 5. Instruction media.

2. The comparison of students' opinions to the states of an educational administration of Prapariyattidhamma, Pali Division of Watchujitdhamaram, Royal temple, Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province found that the comparison of students' opinions classified by age, level of general education and Pali education, were not significant difference opinions, thus rejecting the formulated hypotheses.

Keywords : The States of An Educational Administration, Prapariyattidhamma, Pali Division, Watchujitdhamaram

บทนำ

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติไทยมาช้านาน บรรพบุรุษไทยตั้งแต่สมัยเก่าก่อนได้รับพระพุทธศาสนามาประพฤติปฏิบัติและรักษา ส่งเสริม สืบต่อกันมาโดยไม่ขาดสาย พระรัตนตรัย และหลักธรรมปฏิบัติในพระพุทธศาสนาได้ซึมซาบเข้าไปในจิตใจ และอยู่ในสายเลือดเนื้อของคนไทย ชาติไทย ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน (สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน), 2546) พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยนับถือและเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษา ศิลปะและวัฒนธรรมไทยที่สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้หล่อหลอมกลมกลืนจิตใจของชาวไทยให้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมตามแบบอย่างของพุทธศาสนิกชน ทำให้สังคมไทยมีความร่มเย็นเป็นสุข และมีเอกลักษณ์ของตนเอง (นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม และวัลย์พร ศิริภิรมย์, 2545)

ภาษาบาลีหรือภาษามคธ เป็นภาษาที่จารึกคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไว้ ซึ่งบันทึกไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎก เป็นภาษาที่พระองค์ทรงใช้เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แพร่หลายในแคว้นต่างๆ ด้วยหลังจากที่พระองค์ทรงดับขันธปรินิพพาน พระเถระในสมัยนั้นได้ช่วยกันท่องจำหลักคำสอนในศาสนาทั้งหมดแล้วถ่ายทอดต่อกัน มาด้วยมุขปาฐะหน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ก็คือการศึกษาภาษาบาลีให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ลึกซึ้ง เพื่อที่จะตรวจสอบพุทธพจน์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกให้ถูกต้อง ไม่ให้บิดเบือนหรือคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับเดิม สมัยพุทธกาลกุลบุตรที่เข้ามาบวชมีหน้าที่ต้องปฏิบัติ 2 อย่าง คือ การศึกษาค้นถุระ การศึกษาเล่าเรียนคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าจนสามารถจำขึ้นใจได้ และวิปัสสนาธุระ การฝึกอบรมจิตใจจนเกิดความรู้แจ้งเห็นจริงตามความเป็นจริงของสภาวะธรรม มีจิตหลุดพ้นจากกิเลสทั้งหลาย ทั้ง 2 อย่างนี้มีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นความรู้พื้นฐานที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องและไปสู่ความพ้นทุกข์ขั้นที่สุด ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา นั่นเอง หน้าที่ 2 อย่างสามารถแยกออกเป็น 3 ชั้น โดยเรียงลำดับก่อนหลัง คือ ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ กงบาลีสนามหลวงที่ระบุว่า ในพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าทรงวางแผนการศึกษาไว้ 3 ชั้น คือ ชั้นปริยัติ ชั้นปฏิบัติ และชั้นปฏิเวธ ชั้นปริยัติ ได้แก่ การศึกษาทางทฤษฎี คือ การศึกษาพระธรรมวินัยให้มีความรู้เป็นพื้นฐานโดยแจ่มแจ้งเสียก่อนว่า คำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอะไรบ้าง ถ้าจะนำมาปฏิบัติจะอย่างไร และเมื่อปฏิบัติแล้วจะได้ผลอย่างไร ชั้นปฏิบัติ คือ การนำพระธรรมวินัยมาปฏิบัติด้วยกาย วาจา ใจ และชั้นปฏิเวธ เป็นขั้นที่แสดงถึงผลของการปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า (กงบาลีสนามหลวง, 2548; มหาหมากู ราชวิทยาลัย, 2555 : ออนไลน์)

ดังนั้น การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีจึงนับได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะเป็นการศึกษาที่ทำให้พระภิกษุสามเณรจบการศึกษาของคณะสงฆ์และมีคุณวุฒิทางพุทธศาสนาสูงสุด ประกอบกับการเรียนภาษาบาลี เกี่ยวเนื่องกับการแปลศัพท์ตีความพระธรรมวินัยตามไวยากรณ์ เป็นการรักษาหลักการเดิมหรือความหมายของพระพุทธวจนะตามที่มีอยู่ในพระไตรปิฎก เป็นการป้องกันสัทธรรมปฏิรูปได้ และการเรียนภาษาบาลีต้องใช้ความอดทนหาวิริยะและแรงจูงใจเป็นอย่างมากจึงถือได้ว่า การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงขึ้นได้อีกทางหนึ่ง (กรมการศาสนา, 2534) พระปริยัติธรรม แผนกบาลี (เปรียญ) เป็นการศึกษาในระดับสูงสุดที่คณะสงฆ์ยอมรับโดยสมบูรณ์ว่า เป็นการศึกษาของคณะสงฆ์ ซึ่งคณะสงฆ์เป็นเจ้าของเรื่องจัดดำเนินการ แม้ว่าคณะสงฆ์จะถือว่าท่านรับผิดชอบเฉพาะการจัดวางหลักสูตรและจัดสอบ ไม่มีหน้าที่จัดสอนหรือให้มีการศึกษาแต่ปรากฏว่า พระภิกษุสามเณรมีความสนใจในการศึกษาด้านนี้ลดลงทุกปีโดยลำดับ พระภิกษุสามเณรจำนวนมากถึงกับรู้สึกว่าเป็นการศึกษาที่ไม่พึงปรารถนาสำหรับตน แม้ทำงานนักเรียนหลายแห่งจะพยายามส่งเสริมหรือถึงกับบังคับให้เรียน ก็เรียนกันอย่างฝืนทำใจด้วยความเบื่อหน่าย (พระราชมรรณี (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2529) และการจัดการศึกษาในแผนกบาลีนี้ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา ดังเห็นได้จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พบว่า การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามแผนกบาลี มีสภาพปัญหาและอุปสรรค ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร เนื้อหาสาระยากเกินไปและมากเกินไป เนื้อหาสาระเก่าเกินไป ไม่เคยปรับปรุง ไม่เหมาะสมกับวัยผู้เรียนวิธีการเรียนการสอนเน้นการท่องจำ และการแปลไม่ค่อยมีการประยุกต์ใช้และขาดการคิดวิเคราะห์ 2) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ขาดแคลนครูผู้สอน ใช้ระบบการศึกษาแบบพี่สอนน้อง ครูขาดความเข้าใจลึกซึ้ง ขาดประสบการณ์ หนังสือ ตำราประกอบการเรียน เก่าเกินไป ไม่มีการปรับปรุง 3) ด้านการวัดผลและประเมินผล เกณฑ์การวัดและประเมินผลวัดความจำมากกว่าความเข้าใจ และไม่มีเกณฑ์มาตรฐาน และไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอน ความยากง่ายของข้อสอบ ข้อสอบยากเกินไป เน้นความจำมากกว่าการประยุกต์ใช้ (นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม และวัลย์พร ศิริภิรมย์, 2545)

สำนักเรียนวัดชูจิตธรรมาราม พระอารามหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นสำนักเรียนหนึ่งที่จัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีให้กับเยาวชนที่มีความสนใจและเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีโอกาสศึกษาต่อ โดยในปี พ.ศ.2560 ที่ผ่านมามีนักเรียนวัดชูจิตธรรมาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ส่งนักเรียนเข้าสอบความรู้พระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตั้งแต่ชั้นประโยค 1-2, 3, 4, 5, 6, 7 และ 9 รวมทั้งสิ้น 253 รูป ซึ่งผลการสอบปรากฏว่า นักเรียน

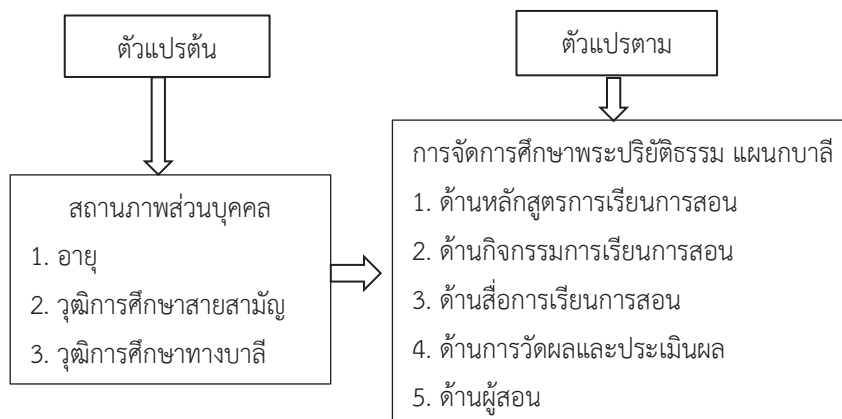
สอบได้รวมทุกชั้น จำนวน 25 รูป ซึ่งได้น้อยมาก สิ่งเหล่านี้แสดงถึงการขาดประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาและการไม่ใส่ใจในการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของพระภิกษุสามเณร

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของสำนักเรียนวัดชูจิตธรรมาราม เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษารวมทั้งปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปพัฒนาสำนักเรียนและนำผลการวิจัยมาปรับปรุงการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของสำนักเรียนวัดชูจิตธรรมาราม พระอารามหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อสภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของสำนักเรียนวัดชูจิตธรรมาราม พระอารามหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ชั้นประโยค 1-2 ถึงชั้นประโยค 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 214 รูป ผู้วิจัยใช้กลุ่มประชากรเป็นหน่วยในการศึกษา ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากร

ที่	ชั้น	ประชากร (รูป)
1	ประโยค 1-2	177
2	ประโยค 3	21
3	ประโยค 4	7
4	ประโยค 5	2
5	ประโยค 6	7
รวม		214

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษาสายสามัญ และวุฒิการศึกษาทางบาลี
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของสำนักเรียนวัดจุฬิศรธรรมาราม พระอารามหลวง จำแนกเป็น 5 ด้าน คือ 1. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน 2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 3. ด้านสื่อการเรียนการสอน 4. ด้านการวัดผลและประเมินผล และ 5. ด้านผู้สอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับข้อบกพร่องในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี
2. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย และสร้างเครื่องมือการวิจัยจากกรอบเนื้อหาในคำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย
3. ยกร่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบความถูกต้องและความชัดเจนของภาษาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ IOC (Index of Item-Objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และได้้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ฉบับ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82
5. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

ของสำนักเรียนวัดจุฬิศรธรรมาราม พระอารามหลวง มี 5 ด้าน คือ

1. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน
2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล และ
5. ด้านผู้สอน และแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อครูแผนกสารบรรณ โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้ออกหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
2. ติดต่อด้วยตนเองกับผู้อำนวยการโรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความเมตตาอนุญาตการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามกับประชากรเป้าหมายด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 214 ฉบับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)
2. สถิติในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t- test Independent) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษาสายสามัญ และวุฒิการศึกษาทางบาลี ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 214 รูป พบว่า ด้านอายุ พบว่า อายุ 13-15 ปี มีจำนวน 109 รูป คิดเป็นร้อยละ 50.9 รองลงมาคือ อายุ 16 ปีขึ้นไป มีจำนวน 104 รูป

คิดเป็นร้อยละ 48.6 และอายุต่ำกว่า 13 ปี มีจำนวน 1 รูป คิดเป็นร้อยละ 5 ด้านวุฒิการศึกษาสายสามัญศึกษา พบว่า มัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวน 120 รูป คิดเป็นร้อยละ 56.1 รองลงมาคือมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวน 79 รูป คิดเป็นร้อยละ 36.9 และปริญญาตรี มีจำนวน 15 รูป คิดเป็นร้อยละ 7.0 และด้านวุฒิ

การศึกษาทางบาลี พบว่า เปรียญตรี ประโยค 1-2 - ป.ธ.3 มีจำนวน 198 รูป คิดเป็นร้อยละ 92.5 รองลงมาคือ เปรียญโท ป.ธ.4 - 6 มีจำนวน 16 รูป คิดเป็นร้อยละ 7.5

2. ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาของพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของสำนักเรียนวัดจุฬิตธรรมาราม พระอารามหลวง โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสํานักเรียนวัดจุฬิตธรรมาราม พระอารามหลวง โดยภาพรวมและรายด้าน

ที่	สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี	ระดับการปฏิบัติ		
		μ	σ	แปลผล
1	ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน	3.61	0.58	มาก
2	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	3.73	0.65	มาก
3	ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.52	0.85	มาก
4	ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.90	0.67	มาก
5	ด้านผู้สอน	3.89	0.75	มาก
รวม		3.72	0.47	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\mu = 3.90$) ด้านผู้สอน ($\mu = 3.89$) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\mu = 3.73$) ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ($\mu = 3.61$) และด้านสื่อการเรียนการสอน ($\mu = 3.52$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาสภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี รายด้าน ทั้ง 5 ด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

1) สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 5 ข้อ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เนื้อหาการเรียนแต่ละระดับชั้นเหมาะสมกับผู้เรียน ($\mu = 3.80$) รองลงมา ได้แก่ หลักสูตรมีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอน ($\mu = 3.76$) สำนักเรียนจัดการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ($\mu = 3.75$) สำนักเรียนประชุมชี้แจงครูสอนให้เข้าใจก่อนนำหลักสูตรไปใช้ในการสอน ($\mu = 3.72$) องค์ความรู้จากหลักสูตรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ ($\mu = 3.66$) และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ ได้แก่ หลักสูตรภาษาบาลีควรได้รับการปรับปรุง ($\mu = 3.30$) นักเรียนเข้าใจหลักสูตรและเนื้อหาที่เรียน ($\mu = 3.29$)

2) สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ทุกข้อ

มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาเกี่ยวกับการเรียนภาษาบาลี ($\mu = 3.92$) รองลงมา ได้แก่ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นเนื้อหาในหนังสือเป็นหลัก ($\mu = 3.82$) ครูกำหนดให้นักเรียนฝึกหัดแปลบาลีมาก่อนล่วงหน้า ($\mu = 3.79$) ครูให้นักเรียนท่องหลักไวยากรณ์ก่อนดำเนินการเรียนการสอน ($\mu = 3.78$) ครูสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาบาลี ($\mu = 3.65$) ครูให้ตัวแทนนักเรียนนำแปลบาลีแล้วให้เพื่อนในชั้นเรียนกล่าวตาม ($\mu = 3.58$) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูมอบหมายให้นักเรียนแปลบาลีในชั้นเรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 3.55$)

3) สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สื่อเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน ($\mu = 3.67$) รองลงมา ได้แก่ สื่อเทคโนโลยีการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตร ($\mu = 3.64$) ครูใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน ($\mu = 3.56$) ครูใช้สิ่งแวดล้อมรอบตัวประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ($\mu = 3.54$) และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ ได้แก่ มีสื่อเทคโนโลยีและอุปกรณ์ในการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ ($\mu = 3.48$) ครูนำสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาบาลี ($\mu = 3.47$) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูใช้สื่อเทคโนโลยีการเรียนการสอนในชั้นเรียนเสมอ ($\mu = 3.29$)

4) สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ จัดสอบวัดความรู้ของนักเรียนก่อนส่งรายชื่อเข้าสอบบาลีสนามหลวง ($\mu = 3.98$) รองลงมา ได้แก่ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลในแต่ละชั้น ($\mu = 3.93$) ครูตรวจข้อสอบภาษาบาลีโดยใช้หลักเกณฑ์การวัดผลของสนามหลวง ($\mu = 3.92$) แนะนำเทคนิคในการทำข้อสอบให้แก่ นักเรียนก่อนเข้าสอบจริง ($\mu = 3.90$) มีการทดสอบความรู้ระหว่างการเรียนรู้อบรมทุกสัปดาห์ ($\mu = 3.89$) มีการประเมินผลจากการปฏิบัติ เช่น ท่องไวอากรณ์ และการแปล ($\mu = 3.88$) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ เนื้อหาในการออกข้อสอบสามารถวัดความรู้ความเข้าใจในการเรียนบาลีของนักเรียนได้ ($\mu = 3.77$)

5) สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ด้านผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้สอนมีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ปริญญาธรรม 3 ขึ้นไป ($\mu = 4.14$) รองลงมา ได้แก่ ผู้สอนผ่านการอบรมหลักสูตรครูผู้สอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ($\mu = 3.96$) สำนักเรียนมีผู้สอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีครบทุกชั้น (ประโยค 1-2 ถึงปริญญาธรรม 6) ($\mu = 3.92$) ผู้สอนวางตนเหมาะสมกับบุคคล กาลเทศะ ($\mu = 3.86$) ผู้สอนมีความประพฤติเรียบร้อยดี ($\mu = 3.85$) ผู้สอนไม่มีอคติกับผู้เรียน ($\mu = 3.80$) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้สอนมีเทคนิคในการจูงใจผู้เรียนให้มีความสนใจเรียนภาษาบาลี ($\mu = 3.71$)

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อสภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของสำนักเรียนวัดจุฬารามรามา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาสายสามัญ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน และจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางบาลี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

อภิปรายผล

1. สภาพการจัดการศึกษาของพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของสำนักเรียนวัดจุฬารามรามา พระอารามหลวง สามารถนำมาอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

1.1 ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะครุสอนมีการทดสอบความรู้ระหว่างการเรียนรู้อบรมทุกสัปดาห์ มีการประเมินผลของนักเรียนจาก

การปฏิบัติ เช่น การท่องไวอากรณ์ และการแปลบาลีในชั้นเรียน เป็นต้น มีการจัดสอบวัดความรู้ของนักเรียนก่อนส่งรายชื่อเข้าสอบบาลีสนามหลวง และครูใช้หลักเกณฑ์การผลวัดของสนามหลวงในการตรวจข้อสอบบาลีของนักเรียน ตลอดจนมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของในแต่ละชั้นด้วย จากวิธีการที่กล่าวแล้วข้างต้นเป็นเสมือนการประเมินเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าแก่นักเรียนและเป็นการแสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินการเรียนการสอนที่เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับ วิจิตร อวระกุล (2547) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินผล เป็นกระบวนการในการพิจารณาวิจัยให้ทราบว่า การทำกิจกรรมหรืองานต่างๆ ที่เรานั้นเกิดผลอย่างไร โดยการสังเกตเก็บข้อมูลตัวเลขของผลที่ออกมาแล้วเอามาเปรียบเทียบหรือวัดกับเกณฑ์วัตถุประสงค์หรือมาตรฐานที่เรามีอยู่หรือตั้งขึ้น จากนั้นก็นำมาสรุปว่าดีหรือไม่ดี สูงหรือต่ำกว่ามาตรฐานมากน้อยเพียงใด ควรมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง และสอดคล้องกับประเสริฐ ธรรมโวหาร (2542) กล่าวไว้ว่า การประเมินผล เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียน และเพื่อการตัดสินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จัดเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งจะช่วยให้ครูได้ทราบระดับความเจริญงอกงามของเด็กแต่ละคนว่ามีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น หรือลดลงอย่างไร ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ เจตคติ และการปฏิบัติตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้เพียงใดหรือไม่ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม และวลัยพร ศิริภรณ์ (2545) เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผล เกณฑ์การวัดและประเมินผล วัดความจำมากกว่าความเข้าใจ และไม่มีเกณฑ์มาตรฐาน ข้อสอบยากเกินไป เน้นความจำมากกว่าการประยุกต์ใช้ที่ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยข้างต้น เพราะว่าการวัดผลและประเมินผลในยุคปัจจุบันมีเครื่องมือที่หลากหลาย ทันสมัย มีคุณภาพ สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้มากกว่าในอดีต

1.2 ด้านผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะครุผู้สอนมีส่วนสำคัญในการดำเนินการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามหลักสูตรของสำนักงานของแม่กองธรรมสนามหลวง ครุผ่านการอบรมหลักสูตรครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี มีความประพฤติเรียบร้อยเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน วางตนเหมาะสมกับบุคคล กาลเทศะ และไม่มีอคติกับผู้เรียน สอดคล้องกับพระธรรมวโรดม (บุญมา คุณสมปโน) (2548) ได้กล่าวว่า ผู้สอนที่ดีต้องประกอบด้วยลักษณะ 4 ประการ คือ 1. มีความรู้ดี 2. มีการสอนดี 3. มีการปกครองดี 4. มีความประพฤติดี และผู้สอนที่ดีต้องประกอบด้วย 3 สู่, 4 เต็ม ดังนี้ 1. สุวิชาโนมีความรู้ดี 2. สุสาสนโณ สอนดี มีเทคนิค ตั้งใจสอน 3. สุปฏิปโน มีความประพฤติดี และ 1. สอนให้เต็มคาบ 2. สอนให้เต็มเวลา

3. สอนด้วย ความเต็มใจ 4. สอนเต็มความสามารถ และสอดคล้องกับอารมณ์ ใจเพียง (2553) ได้กล่าวว่า ผู้สอน เป็นบุคลากรวิชาชีพ ผู้ทำหน้าที่สอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่ขาดไม่ได้ บุคลิกภาพและความสามารถของผู้สอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนควรมีบุคลิกภาพที่ดีและรู้จักเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ ตลอดจนสอดคล้องกับทฤษฎี ขัมมณี (2555) ที่กล่าวว่า ผู้สอนมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนหลายประการ เช่น ความรู้ความเข้าใจในสาระที่สอน ความสามารถในการสอน ความตั้งใจในการสอน เจตคติต่อการสอน ความรู้สึกต่อตัวผู้เรียน สภาพจิตใจของผู้สอน แรงจูงใจในการสอน สุขภาพของผู้สอน ความพร้อมของผู้สอน บุคลิกลักษณะของผู้สอน ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนและต่อพฤติกรรมการสอนของครู ซึ่งส่งผลต่อไปถึงกระบวนการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่าครูสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาบาลี และให้นักเรียนท่องไวอากรณ์ก่อนดำเนินการเรียนการสอน ให้ตัวแทนนักเรียนนำแปลบาลีแล้วให้เพื่อนในชั้นเรียนกล่าวตาม เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาที่สงสัยในขณะเรียน และมอบหมายให้นักเรียนแปลบาลีในชั้นเรียนเป็นรายบุคคลด้วย การจัดกิจกรรมเหล่านี้ต้องการให้นักเรียนฝึกปฏิบัติโดยการคิด การทำและการแก้ปัญหา ซึ่งตรงกับหลักการที่ว่า นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับสวิตซ์ มูลค้ำ และอรัทัย มูลค้ำ (2547) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จไว้ว่า การจัดกิจกรรมเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ วาณี ภูเสถร์ (2542) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้ 1) ช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียน ทำให้บทเรียนมีความหมายต่อการเรียนรู้ 2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความสามารถ ความถนัด และความสนใจ 3) ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ให้ผู้เรียนแต่ละคน 4) ส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียน 5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกันทำงานซึ่งเป็นการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย ความรับผิดชอบ และความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

1.4 ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในปัจจุบันการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี จัดการศึกษาตามโครงสร้างหลักสูตรของสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง และจัดการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแม่กองบาลีสนามหลวง ในอดีตตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมาหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมยังใช้พระไตรปิฎกเป็นหลักหลักสูตรในสมัยนั้นเป็นภาษาเชิงวิชาการ มีเนื้อหาเยอะ ยากต่อการเข้าใจของพระสงฆ์ ต่อมาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นก็มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตรมาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ทันกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการศึกษา ตลอดจนสอดคล้องกับวิชาการทางโลก หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีนั้น เป็นการศึกษาหลักสูตร คำสอนต่างๆ ของพระพุทธเจ้าทั้งที่เป็นบุคคลาธิษฐานและธรรมาธิษฐาน ประวัติและคำสอนของพระสาวก ตลอดจนนิทานชาดกต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับอดีตชาติของพระพุทธเจ้าและพระสาวก การศึกษาพระปริยัติธรรมทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความซาบซึ้ง เกิดเจตคติที่ดีต่อพระพุทธเจ้าและพระสาวก และเกิดทักษะ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ตลอดจนเข้าใจถึงกฎเกณฑ์ทางพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งสอดคล้องสุนีย์ ภูพันธ์ (2546) ได้กล่าวถึงลักษณะหลักสูตรที่ดีจะนำไปสู่การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และเกิดสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาไว้ว่า หลักสูตรที่ดีจะต้องตรงกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา ตรงตามลักษณะของการพัฒนาการของเด็กวัยต่างๆ ตรงตามลักษณะวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และเอกลักษณ์ของชาติ มีเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอนบริบูรณ์เพียงพอที่จะช่วยให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และมีการพัฒนาในทุกด้าน สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือ จัดวิชาทักษะ และวิชาเนื้อหาให้เหมาะสมกันในอันที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทุกด้าน และตรงกับปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542) ได้ให้ความสำคัญต่อหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจของการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษาตามที่วางไว้ หลักสูตรจึงมีความสำคัญเพราะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของผู้สอนที่จะจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ ความประพฤตินี้เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของนภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม และวลัยพร ศิริภิมย์ (2545) เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พบว่า ด้านหลักสูตร เนื้อหาสาระยากเกินไปมากเกินไป เนื้อหาสาระเก่าเกินไปไม่เคยปรับปรุงไม่เหมาะสมกับวัยผู้เรียน เน้นการท่องจำ การแปลไม่ค่อยมีการประยุกต์ใช้ ขาดการคิดวิเคราะห์ ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยข้างต้น เพราะว่ามีเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ทันกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการศึกษา ตลอดจนสอดคล้องกับวิชาการทางโลก

1.5 ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า โดยภาพอยู่ในระดับมาก เพราะในปัจจุบันการเรียนการสอนบาลี เน้นการท่องจำ ทำความเข้าใจในตำราเรียนเป็นหลัก หนังสือเรียนเป็นสื่อที่มีสำคัญที่สุด ส่วนสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่นำมาประกอบในการเรียนการสอนนั้น เป็นองค์ประกอบที่ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้นและเร็วขึ้น ดังนั้น การเรียนการสอนในปัจจุบันต้องอาศัยสื่อเทคโนโลยีประกอบการสอน เพื่อทำให้นักเรียนสนใจและเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น การใช้สื่อเทคโนโลยีการสอน เป็นวิธีการหรือตัวกลางที่จะช่วยถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ต่างๆ และทัศนคติจากครูไปยังนักเรียน เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับฐานปณิธิ ธรรมเมธา (2539) ได้สรุปคุณค่าของสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า การใช้สื่อการสอนเป็นการช่วยสร้างบรรยากาศในการสอนให้น่าสนใจ แทนที่จะพึ่งผู้สอนบรรยายอย่างเดียว ผู้เรียนจะได้เห็นผู้สอนใช้สื่อประกอบการบรรยายทำให้นื่อนั้นน่าสนใจมากยิ่งขึ้น สื่อช่วยสร้างความมั่นใจในการสอนของผู้สอนให้มากขึ้นด้วย เช่น กรณีผู้สอนจำเนื้อหา หรือลำดับการสอนไม่ได้ ผู้สอนอาจดูได้จากสื่อที่เตรียมมา กรณีผู้สอนพูดไม่เก่ง หรือผู้สอนเป็นอาจารย์ใหม่ สื่อการสอนจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้สอน เมื่อผู้สอนเห็นคุณค่าของสื่อการสอน ย่อมเป็นการกระตุ้นให้ผู้สอนตื่นตัวในการเตรียมการผลิต เลือก หรือจัดหาสื่อการสอนตลอดจนเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการสอน สื่อการสอนช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานและไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน สื่อช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ในแง่ความสนใจ ระดับสติปัญญาและศักยภาพแห่งความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้นทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และสื่อช่วยดึงประสบการณ์นอกห้องเรียนที่อยู่ใกล้ มีข้อจำกัดเรื่องเวลา ระยะเวลา และสถานที่มาสู่ห้องเรียนได้ และตรงกับวิวรรณ จันทรเทพย์ (2543) ที่ระบุว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ทักษะและประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียนสื่อแต่ละชนิดจะมีคุณค่าและคุณสมบัติพิเศษในตัวเองสามารถแสดงความหมายที่เหมาะสมกับเนื้อหา และเทคนิควิธีการใช้อย่างมีระบบ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อสภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของสำนักเรียนวัดชูจิตธรรมาราม พระอารามหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 อายุ นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี พบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการดำเนินการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบต่างๆ ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนก

บาลี ทั้งในด้านหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และด้านผู้สอน ซึ่งทำให้นักเรียนที่มีอายุต่างกันได้รับองค์ประกอบต่างๆ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุตวิสุทธิคุณ พัด (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมากที่สุดตามลำดับมี ดังนี้ หลักสูตร พฤติกรรมครู สิ่งแวดล้อม และน้อยที่สุดคือ การสนับสนุนของชุมชน การพิจารณาในรายละเอียดเกี่ยวกับ หลักสูตร พบว่า ปัจจัยที่มีผลมากที่สุด คือ เนื้อหา น้อยที่สุด คือ การนำหลักสูตรไปใช้ ในเรื่อง สิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดคือ เรื่องการเตรียมการสอน รองลงมาคือ กระบวนการหลังการสอน ดังนั้น นักเรียนที่มีอายุต่างกัน จึงมีองค์ประกอบที่มีผลต่อการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ไม่แตกต่างกัน

2.2 วุฒิกการศึกษาสายสามัญ นักเรียนที่มีวุฒิกการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในการดำเนินการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ผู้สอนได้วิเคราะห์ที่คุณลักษณะพื้นฐานของผู้เรียนก่อนเพื่อจะได้รับรู้พื้นฐานความรู้ ของผู้เรียนก่อนลงมือปฏิบัติการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพร คัมภีรศาสตร์ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเกณฑ์การประเมินพระต้นแบบด้านสื่อการเรียนรู้อัตนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เรียน พบว่า ผู้สอนเน้นการปลูกฝังเรื่องคุณงามความดี หลักคำสอนของพระพุทธองค์ มีความรู้ในเรื่อง ที่จะสอนอย่างถ่องแท้ เป็นแบบอย่างที่ดี โดยการสอนให้รู้ ทำให้อู้อยู่ให้เห็น และพิจารณาช่วงชั้นของผู้เรียน 2. การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้อัตน พบว่า ผู้สอนกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมาธิภาวนา ปลูกเร้าชวน ให้ปฏิบัติตาม สมุตเตชชา ปลูกเร้าให้เกิดความตื่นตัว สันตัสสนา เกิดความชัดเจน อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจแจ่มแจ้ง สัมผัสสังขนา ให้เกิดความสนุกสนาน ยึดหลักไตรสิกขา โดยพิจารณาหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา สาระการการเรียนรู้ให้ชัดเจน ผู้สอนบอกวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนทราบก่อนเรียน และให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ดังนั้น นักเรียนที่มีวุฒิกการศึกษาสายสามัญต่างกัน จึงมีองค์ประกอบที่มีผลต่อการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ไม่แตกต่างกัน

2.3 วุฒิกการศึกษาทางบาลี นักเรียนที่มีวุฒิกการศึกษาทางบาลีต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน เพราะไม่ว่าจะนักเรียนจะมีวุฒิกการศึกษาทางบาลีในระดับใดก็ตาม ก็ได้ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

พระปริยัติธรรมอันเดียวกัน และภายใต้โครงสร้างเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของญาณิศา เพ็ชรสัมฤทธิ์ (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนมีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ระดับมาก ยกเว้นด้านการพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษามีปัญหาน้อย ปัญหาที่พบได้แก่ ครูผู้สอนบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดทำสาระของหลักสูตร การออกการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การกำหนดรูปแบบการวัดและประเมินผล การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น นักเรียนที่มีวุฒิการศึกษาทางบาลีต่างกัน จึงมีองค์ประกอบที่มีผลต่อการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของสำนักเรียนวัดจุฬารัตนารามไม่แตกต่างกัน

บทสรุปสาระสำคัญของงานวิจัย

1. สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อสภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี จำแนกตามอายุพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน เพราะการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในด้านหลักสูตรกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และผู้สอน ซึ่งทำให้นักเรียนที่มีอายุต่างกันได้รับองค์ประกอบต่างๆ อย่างทั่วถึง เท่าเทียมกันจำแนกตามวุฒิทางการศึกษาสายสามัญ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน เพราะการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ผู้สอนได้วิเคราะห์คุณลักษณะพื้นฐานของผู้เรียนก่อนเพื่อจะรับรู้พื้นฐานความรู้ของผู้เรียนก่อนลงมือปฏิบัติการสอน และจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางบาลีไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน เพราะว่าไม่ว่านักเรียนจะมีวุฒิการศึกษาทางบาลีในระดับใดก็ตามจะศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมอันเดียวกัน ภายใต้โครงสร้างอันเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านหลักสูตร ควรจัดเนื้อหาให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยของนักเรียน จัดพิมพ์หนังสือสำหรับการค้นคว้าเพิ่มเติมให้มากขึ้น และมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านภาษาบาลีที่หลากหลาย เพื่อสนองความสนใจและความต้องการของนักเรียน
2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรจัดกิจกรรมในชั้นเรียนให้มากขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยให้นำเสนอเรื่องราวที่มีประโยชน์และน่าสนใจแก่เพื่อนๆ หน้าชั้นเรียน และจัดให้มีเสวนากลุ่มย่อยระหว่างนักเรียนกับครูหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ด้านภาษาบาลี เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนนักเรียนได้ฝึกการกล้าแสดงออก โดยการซักถามและแสดงความคิดเห็นต่างๆ
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดซื้อสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย พร้อมเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าถึงสื่อให้มากขึ้น และครูควรผลิตสื่อการเรียนการสอนใช้เองโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วย
4. ด้านการวัดและประเมินผล ควรปรับปรุงวิธีการวัดผลและประเมินผลโดยอาศัยเครื่องมือต่างๆ ที่หลากหลาย ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ตรงกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้มากกว่าการวัดผลและประเมินผลที่การเรียนการสอน และผู้สอนควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลกิจกรรมของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น เพื่อที่จะนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพและทักษะต่างๆ ของนักเรียนต่อไป
5. ด้านผู้สอน ควรมีแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อพัฒนาผู้สอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องควรมีการจัดอบรม สัมมนาเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการสอนให้กับครูผู้สอนบาลี ปีละ 2 ครั้ง

6. ผลของการวิจัยออกมาดีทุกด้านทำให้ไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับงานวิจัยของนภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม และวลัยพรศิริภรณ์ เนื่องจากปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น นักเรียนอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย
2. ควรศึกษาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี แผนกธรรม และแผนกสามัญในระดับจังหวัด ภาคและหน
3. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (2534). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

กองบาลีสนามหลวง. (2548). การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี. กรุงเทพฯ : อักษรการพิมพ์.

ญาณิศา เพ็ชรสัมพันธ์. (2548). สภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ฐาปนีย์ ธรรมเมธา. (2539). สื่อการศึกษาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ทิตินา แชมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม และวลัยพร ศิริภรณ์. (2545). แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ประเสริฐ ธรรมโฆหาร. (2542). หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2542). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

พระครูสุตวิสุทธิคุณ พัด. (2548). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

พระธรรมวโรดม (บุญมา คุณสมปโน). (2548). หลักการสอนทั่วไป : อบรมบาลีก่อนสอบคณะสงฆ์ภาค 4 ปีที่ 4. ปทุมธานี : บริษัทสำนักพิมพ์สี่ตะวัน จำกัด.

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2529). การศึกษาของคณะสงฆ์ ปัญหาที่ร่อทางออก. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมล คีมทอง. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. ศึกษาพระไตรปิฎก จากหัวข้อธรรม. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.tripitaka91.com/1-740-9.html#middle>. 3 กรกฎาคม 2561.

วาณี ภูเสต์. (2542). การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน. จันทบุรี : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.

วิจิตร อวาทกุล. (2547). การวัดและประเมินผลทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม.

วิวรรณ จันทร์เทพย์. (2543). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : เสรีการพิมพ์.

สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฒโน). (2546). บทเจริญพระพุทธรูป. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทยในสังฆราชูปถัมภ์.

สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่ : แสงศิลป์.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2547). วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

อรพร คัมภีร์ศาสตร์. (2550). การพัฒนาเกณฑ์การประเมินพระต้นแบบด้านสื่อการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.